

Karol Polejowski
Ateneum –
Szkola Wyższa w Gdańsku

ZASOBY FRANCUSKICH ARCHIWÓW NARODOWYCH W PARYŻU DOTYCZĄCE KRÓLÓW POLSKI DO KOŃCA XVII W.

Słowa kluczowe: Archiwa Narodowe w Paryżu | stosunki polsko-francuskie | archiwalia | polskie pieczęcie królewskie | Jagiellonowie | Wazowie | wojny polsko-szwedzkie | Gdańsk | Dolny Śląsk | elekcje królów Polski

Karol Polejowski: dr hab. w zakresie historii, wykładowca Ateneum-Szkoły Wyższej w Gdańsku i pracownik merytoryczny Muzeum Zamkowego w Malborku. Specjalizuje się w historii zakonów rycerskich w średniowieczu oraz udziale francuskiego rycerstwa w wyprawach krzyżowych. W kręgu jego zainteresowań znajdują się także relacje polsko-francuskie na przełomie średniowiecza i czasów nowożytnych.

E-mail: k.polejowski@zamek.malbork.pl

WPROWADZENIE

Francuskie Archiwa Narodowe w Paryżu (Archives Nationales) stanowią niewyczerpane źródło materiałów nie tylko do odtwarzania dziejów Francji i krajów ościennych. Znajdujemy tam także sporo dokumentów i innych materiałów archiwalnych odnoszących się bezpośrednio lub pośrednio do Polski i jej spraw. Polscy historycy, szczególnie epoki nowożytnej i najnowszej, interesują się zasobami francuskich Archiwów Narodowych właściwie wyłącznie w aspekcie prowadzonych przez siebie badań. Pozwala to jedynie fragmentarycznie zorientować się w zasobie archiwalnym i jego wartości, a warto zasygnalizować istnienie całych zespołów akt¹, map i pieczęci wytworzonych na ziemiach polskich lub archiwaliów Polski dotyczących.

¹ Podstawowym przewodnikiem po zasobach archiwalnych dotyczących Polski i Polaków jest *Les sources de l'histoire de la Pologne et des Polonais dans les archives françaises*, red. G. Brunel, Paris 2003. Autor niniejszego artykułu miał okazję współpracować z G. Brunelem w czasie swoich pobytów naukowych w Paryżu.

W poniższym szkicu chciałbym przybliżyć wiedzę o istnieniu w Archiwach Narodowych Francji w Paryżu poloników wytworzonych do końca XVII w., a dotyczących polskich władców, które ostatecznie powinny zostać udostępnione polskim historykom w formie zdigitalizowanej. Przyjęcie przeze mnie cezury końca XVII w. uzasadniam faktem, że począwszy od wieku XVIII liczba archiwaliów dotyczących Rzeczypospolitej rośnie lawinowo i podjęcie tego aspektu w niniejszym artykule znacząco powiększyłoby jego objętość. Zresztą wiek XVIII wymagałby osobnego opracowania z racji chociażby wielkiej liczby materiałów związanych z wojną sukcesyjną polską (1733–1736) i dalszymi losami Stanisława Leszczyńskiego.

Poza sferą mojego zainteresowania pozostawiam także kwestie związane z Gdańskiem i jego kontaktami handlowymi z zachodnią Europą, w tym Francją, w epoce nowożytnej, gdyż akurat to zagadnienie zostało dość dobrze opracowane już w latach siedemdziesiątych XX w. Inny fragment zasobów archiwalnych związany jest z instytucjami kościelnymi, co wymagałoby również odrębnego opracowania². W konsekwencji w niniejszym opracowaniu skupiam się na zasobach istniejących w Centre Historique des Archives Nationales (CHAN) w Paryżu³.

DOKUMENTY KRÓLEWSKIE – SERIA J

Analizę zasobów archiwalnych znajdujących się w CHAN warto zacząć – co oczywiste – od zachowanych dokumentów królewskich, przy czym ujmuję tutaj także członków rodzin królewskich, książąt krwi i małżeństw przez nich zawieranych. Kwerendę rozpoczniemy od tzw. *Trésor des Chartes des rois de France* (Tezaurus dokumentów królów Francji), seria J, i powiązane z nim serie K i KK.

Pod sygnaturą J 432 Bohême (Czechy), nr 3 i nr 3 bis, znajdujemy dwa egzemplarze dokumentu króla Czech Jana Luksemburskiego, tytułującego się także królem Polski – dotyczy on porozumienia z królem Francji Filipem VI de Valois w sprawie małżeństwa Jana z Francji i jednej z córek Luksemburczyka. Przy okazji dowiadujemy się, że król Czech ofiarował jako wiano 120 tys. florenów, płatnych w ciągu sześciu lat. Poza tym król Jan przyrzekł

² Jako interesujący przykład dokumentu z tego zasobu podam oryginalny glejt króla Augusta II Mocnego z 12 czerwca 1698 r., wystawiony dla trzech zakonnic i dwóch innych kobiet towarzyszących im w podróży z Warszawy do Paryża, Centre Historique des Archives Nationales (dalej: CHAN), Paris, L 1075, nr 1, dokument opatrzony pieczęcią królewską.

³ Siedziba CHAN w Paryżu mieści się przy 60, Rue des Francs-Bourgeois.

Il. 1. Pieczęć majestatyczna króla Polski Zygmunta III Wazy, Archives Nationales de France, Paryż, Sekcja Sfragistyczna, nr 11189. Fot. K. Polejowski.

swoją pomoc przeciwko wspólnym wrogom, poza cesarzem. Dokument został opieczętowany, a wystawiono go w Fontainebleau, w styczniu 1332 r.

Pod tą samą sygnaturą, ale pod nr 26, znajdujemy dokument ambasadorów króla Węgier, Mikołaja z Baczki, biskupa Nitry, i Stefana z Tilegdu, zawierający traktat podpisany 14 lipca 1500 r. między królem Francji Ludwikiem XII, królem Węgier Władysławem Jagiellończykiem i Janem Olbrachtem, królem Polski, dotyczący wieczystego sojuszu skierowanego przeciwko Turkom i innym wrogom. Strony obiecywały sobie wzajemną pomoc i gwarantowały zachowanie swobodnego handlu. Dokument został opieczętowany pieczęciami ambasadorskimi.

Pod sygnaturą J 458 Hongrie (Węgry) od nr 1 do nr 4 znajdują się dokumenty dotyczące przygotowań i podpisania kontraktu małżeńskiego między

Il. 2. Pieczęć majestaticzna króla Polski Zygmunta III Wazy, Archives Nationales de France, Paryż, Sekcja Sfragistyczna, nr 11190. Fot. K. Polejowski.

królem Karolem V a królem Węgier i Polski Ludwikiem Andegaweńskim – miał on dotyczyć małżeństwa syna króla Francji Ludwika Orleańskiego z córką króla Ludwika Katarzyną lub inną z dwóch jego córek⁴. Dokument nr 3 jest opatrzony pieczęcią króla Ludwika i został wystawiony w Budzie 24 grudnia 1374 r. Dokumenty spoczywające pod tą sygnaturą zostały wystawione między 16 kwietnia 1374 r. a grudniem 1375 r.

Pod tą samą sygnaturą znajduje się dokument nr 11, który jest traktatem sojusznym między królem Francji Ludwikiem XII, Władysławem Jagiel-

⁴ Negocjacje małżeńskie ciągnęły się długi czas i zakończyły się wraz ze śmiercią Katarzyny w 1378 r.

Il. 3. Pieczęć cechu szewców, Gdańsk, XVII w., Archives Nationales de France, Paryż, Sekcja Sfragistyczna, nr 11125. Fot. K. Polejowski.

łończykiem i Janem Olbrachtem. Dokument opieczętowany pieczęciami królewskimi, wstawiony w Budzie 14 lipca 1500 r. (por. dok. J 432, nr 26).

Pod sygnaturą J 933 Lorraine (Lotaryngia) nr 13 znajdujemy listy króla Węgier Ludwika Jagiellończyka skierowane do Franciszka I, króla Francji, zawierające prośbę o przyjęcie i akredytowanie wysłannika króla Węgier i króla Polski Zygmunta I, Jana Amora Tarnowskiego⁵. Dokument nosi datę 1 marca 1518 r. i został opieczętowany.

⁵ Jan Amor Tarnowski (1488–1561), wysoki dostojnik Królestwa Polskiego, hetman wielki koronny, pamiętnikarz i teoretyk wojskowości.

Il. 4. Gdańska pieczęć cechowa, Gdańsk, XVII w., Archives Nationales de France, Paryż, Sekcja Sfragistyczna, nr 11126. Fot. K. Polejowski.

Pod sygnaturą J 952 nr 9 znajdujemy dokument pochodzący ze stycznia 1519 r., dotyczący kandydatury króla Francji Franciszka I w elekcji cesarskiej. Dokument zawiera instrukcje królewskie przekazane jego wysłannikom, Janowi de Langeac⁶ i Antoniemu de Lamet⁷, którzy zostali wysłani na dwór króla Polski. Mieli oni uzyskać poparcie Zygmunta I Starego dla francuskiej kandydatury na tron cesarski.

⁶ Jan de Langeac (zm. 1541), duchowny francuski, w 1526 r. został biskupem Avranches, a w 1533 r. biskupem Limoges, od 1516 r. członek Rady Królewskiej Franciszka I, królewski dyplomata od 1516 r., wysłannik królewski w Polsce w 1519 r.

⁷ Antoni de Lamet, senior Le Plessis Saint-Just, zaufany króla Franciszka I, kontroler finansów w Pikardii, Szampanii i Brie, ambasador królewski, m.in. do kantonów szwajcarskich i Polski.

Il. 5. List żelazny króla Augusta II Mocnego wystawiony dla podróżujących z Warszawy do Paryża trzech zakonnic, Warszawa, 12 czerwca 1698, Archives Nationales de France, Paryż, L 1075, nr 1. Fot. Archives Nationales de France, Paryż.

Pod sygnaturą J 964 znajdują się dokumenty kanclerza Wilhelma Poyet⁸ i jego poprzedników, a dokument nr 20 to list skierowany do admirała Francji Wilhelma de Bonnivet⁹ przez Antoniego Rincon¹⁰ zawierający sprawozdanie z podróży dyplomatycznej do królestwa Węgier, na Wołoszczyznę i do Polski. Dokument w języku włoskim, sporządzony w Wenecji 4 kwietnia 1523 r.

SERIA K I KK (KARTONY KRÓLEWSKIE)¹¹

Dwa dokumenty serii K 98^B, nr 53 i nr 62, odnoszą się do sprawy elekcji Henryka d'Anjou (Walezego) na króla Polski. Pierwszy z nich, z 15 października 1572 r., wystawiony w Paryżu przez króla Karola IX, jest pełno-

⁸ Wilhelm Poyet (1473–1548), prawnik w Angers i Paryżu, dyplomata francuski, w latach 1538–1542 kanclerz Królestwa Francji.

⁹ Wilhelm Gouffier de Bonnivet (ok. 1482–1525), admirał Francji, bliski współpracownik króla Franciszka I.

¹⁰ Antonio Rincon (zm. 1541), urodzony w Hiszpanii, był dyplomata w służbie króla Francji. Został wysłany do Polski po przegranej przez Francuzów bitwie pod Bicoque (27 kwietnia 1522 r.) celem skłonienia Zygmunta I do zawarcia sojuszu antyhabsburskiego, jednak bez sukcesu.

¹¹ Szczegóły: J. Tardif, *Munuments historiques: cartons des rois*, Paris 1866.

mocnictwem dla jednego z królewskich dyplomatów, Gilles de Noailles¹², na pobranie 50 tys. złotych *écu* dla wsparcia kandydatury Henryka na króla Polski. Natomiast drugi z dokumentów dotyczy mianowania nowego urzędnika na miejsce Martina Rusé¹³, który towarzyszył Henrykowi w podróży do Polski. Jest to kopia, a dokument został wystawiony w Villers-Cotterêts w październiku 1573 r.

Warto zaznaczyć, że w CHAN znajduje się o wiele więcej dokumentów dotyczących elekcji Henryka Walezego na króla Polski, zwłaszcza w aspekcie kontaktów dyplomatycznych i związanych z tym potrzeb finansowych. Stosowne dokumenty znajdują się pod sygnaturą H, która dotyczy administracji lokalnej i księgowości. W tym konkretnym przypadku chodzi o serię H², Bureau de la ville de Paris, większość zapisów została zawarta w wydawnictwie źródłowym¹⁴. Tej samej tematyki dotyczy zawartość kartonu pod sygnaturą K 998 nr 5–17.

DOKUMENTY DOTYCZĄCE KRÓLÓW WŁADYSŁAWA IV I JANA KAZIMIERZA WAZY

W tym wypadku mamy do czynienia z bardzo dużą liczbą dokumentów, głównie z racji bliskich związków obydwu Wazów z Francją. W zespole akt dotyczących Wazów znajdują się także np. akta związane z sytuacją księstw raciborskiego i opolskiego. Poniżej kilka przykładów interesujących dokumentów.

Seria K 540 nr 14/1-5 to seria dokumentów związanych z kwestią zawarcia małżeństwa między Władysławem IV a Luizą Marią Gonzagą. Znajdujemy tutaj nominację Gerarda Denhoffa¹⁵ na królewskiego pełnomocnika w negocjacjach małżeńskich (Warszawa, 12 lipca 1645 r.), tekst kontraktu małżeńskiego podpisanego własnoręcznie przez Ludwika XIV, Annę Austriaczkę i kardynała Mazarin (Fontainbleau, 16 września 1645 r.) oraz dokumenty finansowe dotyczące posagu Luizy Marii Gonzagi.

¹² Gilles de Noailles (1524–1600), opat klasztoru Isle, biskup Dax, dyplomata francuski, ambasador Francji w Turcji w latach 1575–1579.

¹³ Martin Rusé (lub Ruzé; ok. 1526–1613), senior Beaulieu, sekretarz królów Francji Henryka III, Henryka IV i Ludwika XIII.

¹⁴ *Registres des délibérations du Bureau de la ville de Paris*, t. 7, s. 82–124, 189.

¹⁵ Gerard Denhoff (1598–1648) – wojewoda pomorski, kasztelan gdański, starosta malborski i kościerski, zaufany doradca Władysława IV, dyplomata, ambasador w Paryżu w 1645 r., prowadzący negocjacje małżeńskie króla Polski i Luizy Marii Gonzagi.

Il. 6. Pieczęć majestaticzna króla Polski Jana II Kazimierza Wazy, Archives Nationales de France, Paryż, Sekcja Sfragistyczna, nr 11193. Fot. K. Polejowski.

Seria K 541 nr 29–47 oraz K 566 nr 1–6 i 8–10 dotyczy głównie sprawy małżeństwa (1663) księcia Henryka Juliusza de Bourbon, diuka Enghien, z Anną Bawarską, siostrzenicą Ludwika Marii Gonzagi. Z tą parą książęcą wiąże się też zawartość kartonu K 542 nr 60 i 60 bis dotycząca kwestii finansowych księstwa opolskiego i raciborskiego, szczególnie po śmierci Karola Ferdynanda Wazy (zm. 1655). Są to kopie dokumentów noszące datę 18 maja 1685 r.

Seria K 1308 nr 19–50 bis to dokumenty dotyczące Szwecji, ale i tutaj znajdujemy rzeczy związane z Polską, jak chociażby warunki pokoju ustalone przez przedstawicieli Szwecji i Polski, z 8 maja 1624 r. (nr 29), warunki polsko-szwedzkiego rozejmu zawartego we wrześniu 1629 r. w Altmarku (Starym Targu; nr 31) czy list Władysława IV do Gustawa Adolfa, informujący o śmierci Zygmunta III Wazy i przyszłej koronacji tego pierwszego w Krakowie, zaplanowanej na styczeń 1633 r. List napisany w Warszawie, 18 listopada

Il. 8. Pieczęć majestatyczna króla Polski Władysława IV Wazy, Archives Nationales de France, Paryż, Sekcja Sfragistyczna, nr 11188. Fot. K. Polejowski.

1632 r. Dokumenty te są kopiami. Z kolei pod sygnaturą K 1308 nr 51-54 znajdujemy trzy traktaty dotyczące spraw polsko-moskiewskich, z czego jeden pochodzi z roku 1690 (nr 53), a dwa pozostałe z wieku XVIII (1720, 1768).

Archiwa Jana Kazimierza Wazy i książąt Condé znajdują się w kartonach K 1309–1314 i stanowią zbiór aktów Jana Kazimierza, a część dokumentów pochodzi też z archiwum książąt Enghien. Znajdujemy tutaj dokumentację związaną nie tylko z małżeństwem Henryka Juliusza z Anną Bawarską, ale też wiele dokumentów dotyczących spraw Opola i Raciborza, jak choćby negocjacje dyplomatyczne z cesarzem. Kilka przykładów szczególnie interesujących przedstawiam poniżej.

Seria K 1309 zawiera ok. 200 dokumentów królów Polski, spisanych po polsku, francusku i łacinie, a obejmujących lata 1440–1619. Np. dokument nr 2 to francuska kopia testamentu królowej Bony Sforzy (1557); nr 3 to kopie

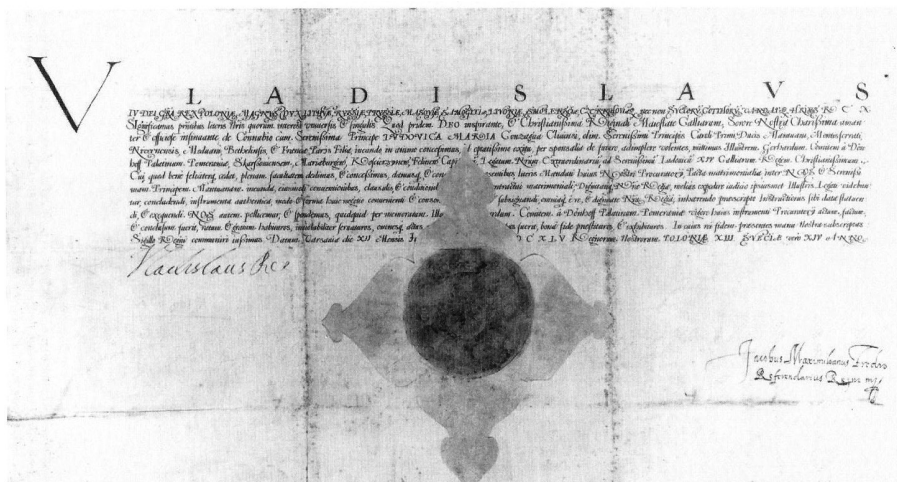

Il. 8. Traktat sojuszniczy zawarty między królem Francji Ludwikiem XII, królem Polski Janem Olbrachtem i królem Węgier, Władysławem Jagiellończykiem. Buda, 14 lipca 1500, Archives Nationales de France, Paryż, J 458, Hongrie, nr 11. Fot. Archives Nationales de France, Paryż.

traktatów dotyczących kwestii pruskiej (1454–1525) i unii lubelskiej (1569); nr 40 to kopia traktatu małżeńskiego Zygmunta III Wazy i Konstancji Austriackiej (13 listopada 1606 r.). Z kolei dokument nr 151 to oryginalny dyplom księcia Władysława Wazy dotyczący sprawy objęcia tronu moskiewskiego i poddania się arbitrażowi cesarza rzymskiego. Dokument został sporządzony w Warszawie i nosi datę 4 kwietnia 1617 r.

Na uwagę zasługuje też karton oznaczony K 1311, zawierający 232 egzemplarze dokumentów z czasów panowania Zygmunta III, Władysława IV i Jana Kazimierza (nr 8-182: *dossier* Jana Kazimierza; nr 122–231: księstwa śląskie i następstwa tronu w Polsce). O ile dokumenty z czasów Zygmunta III to kopie, o tyle akta Władysława IV to – poza kopiami – także oryginały. Jednakże najwięcej dokumentów dotyczy Jana Kazimierza, jego pobytu w Rzymie, objęcia władzy po śmierci brata, dochodów Ludwiki Marii Gonzagi i księcia Karola Ferdynanda Wazy, spraw księstwa opolskiego i raciborskiego. Dokumenty pochodzą z lat 1626–1659. Z kartonem 1311 powiązany jest zasób kartonu K 1312, liczący 299 egzemplarzy dokumentów, kopii i oryginałów, spisanych po polsku, włosku, francusku, niemiecku i łacinie, a pochodzących z lat 1660–1674. To głównie korespondencja wysłana i otrzymana przez Jana Kazimierza Wazę oraz sprawy księstw śląskich. Osobna grupa dokumentów dotyczy spraw majątkowych Ludwiki Marii Gonzagi i Jana Kazimierza oraz abdykacji króla Polski i jego pobytu we Francji (inwentarze dóbr, dochody, rozporządzenia testamentowe). W tym zasobie znajdują się także akta wyboru i zaprzysiężenia Jana Sobieskiego na króla Polski, sporządzone w Warszawie 22 maja i 5 czerwca 1674 r.

Kolejny karton, K 1313, liczy 226 egzemplarzy dokumentów z lat 1598–1601 i 1637–1766 i dla XVII w. zawiera on akta dotyczące sukcesji Jana Kazimierza oraz dokumenty związane z pretensjami księcia Enghien do władzy w Polsce oraz akta dotyczące jego praw do księstw Opola i Raciborza. Wśród tej mnogości różnego rodzaju dokumentów na uwagę zasługuje m.in. dokument nr 1, który jest memoriałem (anonimowym) skierowanym być może do księcia Enghien. Został on sporządzony w Gdańsku w październiku 1662 r. Dotyczy Polski, władzy króla i królowej, dworu królewskiego, księstw Opola i Raciborza, wojny przeciwko Szwecji, osoby kanclerza i podskarbiego koronnego oraz szlachty polskiej. Z kolei dokument nr 139 jest opracowaniem dotyczącym praw królów Polski, zwłaszcza w Gdańsku i w księstwie Kurlandii (1637). Datę 27 listopada 1651 r. nosi sporządzony w Gdańsku oryginalny traktat (nr 141) zawarty między Janem Kazimierzem a władzami Gdańska,

Il. 10. Król Polski Władysław IV Waza mianuje Gerarda Denhoffa swoim przedstawicielem pełnomocnym w negocjacjach małżeńskich z Luizą Marią Gonzagą, Warszawa, 12 lipca 1645, Archives Nationales de France, Paryż, K 540, nr 14/1. Fot. Archives Nationales de France, Paryż.

dotyczący dochodów królewskich z tego miasta. Co interesujące, do tego dokumentu przywieszane były m.in. pieczęcie cechowe rzeźników, szewców czy piekarzy, ale też pieczęć rady cechów gdańskich. Pieczęcie są odseparowane od dokumentu i spoczywają w sekcji sfragistycznej CHAN (wizerunki dwóch z owych pieczęci publikujemy w niniejszym artykule).

I wreszcie karton K 1314, liczący 222 sztuki dokumentów sporządzonych w językach polskim, niemieckim, włoskim, francuskim i łacińskim. Dokumenty pochodzą z lat 1602–1695, 1752–1767 i 1785–1787. Nas – zgodnie z zakresem tematycznym artykułu – będą interesować archiwalia z wieku XVII. Są to akta, tak jak w przypadku wcześniejszym, odnoszące się głównie do spraw Jana Kazimierza Wazy, Ludwiki Marii Gonzagi i praw rodu Kondeuszy. Znajdujemy tutaj dokumenty dotyczące praw Jana Kazimierza do Żywca, na Dolnym Śląsku (w tym także prawa księcia Karola Ferdynanda Wazy) i w Gdańsku. Chronologicznie dokumenty obejmują okres od roku 1602 do ok. 1670 r. Interesujący jest dokument nr 68 – list niejakiego Lévesque do wielbnej Jana Barré, a dotyczący stanu fizycznego Jana Kazimierza. List pochodzi z listopada roku 1672 i został sporządzony w Moulins. Poza tym znajdujemy tutaj listy (oryginały i kopie), inwentarze, rozporządzenia testamentowe Jana Kazimierza i Ludwiki Marii czy opracowania dotyczące księstw śląskich w latach 1662–1666, 1685 (nr 202–222).

Niejako uzupełnieniem zasobów archiwalnych zgromadzonych w kartonach serii K jest seria KK, o której także warto wspomnieć. Seria KK 533 do 535 zawiera inwentarze i uregulowanie spraw związanych z sukcesją po Janie Kazimierzu (nr 533). KK 534 to dokumenty związane ze sprzedażą ruchomości po byłym królu Polski między 15 stycznia a 22 czerwca 1673 r. Interesująco może przedstawiać się również zawartość zasobu KK 535, zbierającego dokumenty obejmujące lata 1668–1677, związane z regulacją zobowiązań finansowych (długów) królów Władysława IV i Jana Kazimierza i legatów poczynionych przez biskupa Karola Ferdynanda Wazę. Warto także wspomnieć o zasobie KK 1356, który zawiera 10 listów ministra króla Francji do Ludwika Marii Gonzagi dotyczących jej dóbr w Nivernais, sytuacji w Polsce i śmierci króla Polski (9 grudnia 1645 r. – lipiec 1650 r.). Poza tym znajdują się tam cztery oryginalne i opieczętowane listy króla Jana Kazimierza adresowane do króla Francji Ludwika XIV (9 lutego 1657 r. – 22 stycznia 1662 r.).

Warto podkreślić, że tej dużej ilości materiału archiwalnego związanego z władcami Polski w epoce nowożytnej towarzyszy sporo materiału innego rodzaju, jak chociażby oryginalne polskie pieczęcie królewskie zebrane w sekcji sfragistycznej, które również należałoby udostępnić polskim badaczom w formie zdigitalizowanej. Kilka z nich reprodukuje w niniejszym wydawnictwie.

BIBLIOGRAFIA

- Bonnardot F., *Registres des délibérations du Bureau de la ville de Paris*, t. 7: 1572-1576, Paris 1893.
- Les sources de l'histoire de la Pologne et des Polonais dans les archives françaises*, red. G. Brunel, Paris 2003.
- Tardif J., *Munuments historiques: cartons des rois*, Paris 1866.

Summary

Collections from French National Archives in Paris Referring to the Kings of Poland Until the End of the 17th century

The relations between Poland and France in the modern era are still a popular subject of research works. In French national archives in Paris there are many documents that may be the basis for more studies. Especially interesting are the documents concerning or issued by Polish monarchs, kept in Paris. They

are part of collections marked J, K and KK, and many of them have original royal seals. A large collection of Polish kings' seals is also part of the sigillography section of Paris national archives.